

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní JUDr. Martinou Kůchlerovou, Ph.D. ve věci

žalobce: **B. Š.**

proti

žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 125 08 Praha 5

za účasti: **V. S.**

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 23. června 2023, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 23. 6. 2023, č. j. X, se zrušuje a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Osoba zúčastněná na řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Žalobce se žalobou podanou u Krajského soudu v Hradci Králové dne 23. 8. 2023 domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 23. června 2023, č. j. X, kterým tato zamítla odvolání žalobce a potvrdila rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Náchod ze dne 16. 3. 2023, č. j. X (dále jen „Rozhodnutí správního orgánu I. stupně“).

2. Rozhodnutím správního orgánu I. stupně bylo rozhodnuto o žádosti žalobce o zvýšení starobního důchodu za vychované děti tak, že o dítě V. V. (roz. S.), v době od jejího narození do zletilosti a o dítě B. Š., v době od jeho narození do zletilosti v největším rozsahu pečovala paní V. S. (dále jen jako „Osoba zúčastněná na řízení“).

II. Obsah žaloby

3. Žalobce nejprve shrnul skutkový vývoj nyní přezkoumávané věci. Obsahem celé žaloby napadal de facto neúplné zjištění a následně chybně vyhodnocené závěry o skutkovém stavu věci.
4. Žalobce uvedl, že v průběhu správního řízení bylo vycházeno primárně z údajů, které poskytla Osoba zúčastněná na řízení (které byla zaslána žalobcova žádost o výchovné i jeho odvolání). Žalobce nesouhlasí s tím, že správní orgány obou stupňů přiznaly výchovné Osobě zúčastněné na řízení, neboť vycházely z informací od ní.
5. Žalobce rovněž nesouhlasí s tím, že správní orgány obou stupňů dospěly k závěru, že osobou, která pečovala o jejich dvě výše uvedené (tehdy nezletilé) děti v největším rozsahu ve smyslu § 34a odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v rozhodném znění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), je Osoba zúčastněná na řízení. Žalobce zpochybnil závěr správních orgánů obou stupňů spočívající v tom, že primárně by na dávku tzv. výchovného měla mít nárok osoba, která čerpala mateřskou, respektive rodičovskou dovolenou. Ani závěr správních orgánů o tom, že z toho důvodu měla Osoba zúčastněná na řízení následně nižší příjmy je chybný – její nižší příjmy byly dány nižším vzděláním, než jaké měl žalobce. Stejně tak žalobce uváděl, že Osoba zúčastněná na řízení si přivydělávala, respektive byla zaměstnána po narození dcery V. (v letech X a X).
6. Závěrem žalobce zdůraznil, že do roku 1991 pečovali o tehdy nezletilé děti žalobce i Osoba zúčastněná na řízení a od roku 1991 pouze žalobce (rozsudkem Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 6. 1. 1992, č. j. 6 C 714/91, byly tehdy nezletilé děti svěřeny do péče otci – žalobci).

III. Vyjádření žalované k žalobě

7. Žalovaná se k podané žalobě vyjádřila ve svém podání doručeném krajskému soudu dne 12. 10. 2023, ve kterém uvedla, že s podanou žalobou nesouhlasí a navrhla její zamítnutí v celém rozsahu.
8. Dále odkázala na obsah žalobou napadeného rozhodnutí. Dále zdůraznila, že péči o děti v nízkém věku – a tudíž práci nejnáročnější – vykonávala Osoba zúčastněná na řízení, neboť byla na rodičovské dovolené. Následně v době od 1. 9. 1985 do 13. 11. 1988 čerpala postupně 261 dní za účelem péče o člena rodiny (uvedené plyne z evidenčního listu důchodového zabezpečení zpracovaného zaměstnavatelem, společností EXATHERM – LT s. r. o.). Žalobce v této době chodil primárně do zaměstnání (v době od 1. 5. 1984 do 28. 2. 1989 čerpal celkem 7 dnů za účelem ošetřování člena rodiny).
9. Závěrem žalovaná uvedla, že z obsahu správního spisu nabytá přesvědčení, že o děti (tehdy nezletilé) pečovala v největším rozsahu Osoba zúčastněná na řízení. V neposlední řadě odkázala a citovala část důvodové zprávy vztahující se k institutu výchovného.

IV. Vyjádření Osoby zúčastněné na řízení

10. K podané žalobě se vyjádřila rovněž Osoba zúčastněná na řízení, konkrétně ve svém podání doručeném krajskému soudu dne 3. 10. 2023. Uvedla, že s podanou žalobou nesouhlasí a odkázala na své vyjádření ze dne 23. 4. 2023 (které je součástí správního spisu), jehož kopii přiložila i k vyjádření učiněnému ve vztahu ke krajskému soudu.

V. Skutkové a právní závěry krajského soudu

11. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů v řízení podle části třetí hlavy první a druhé dílu prvního s. ř. s., vycházejí přitom ze skutkového a právního stavu věci ke dni vydání napadeného rozhodnutí dle § 75 odst. 1 s. ř. s. Učinil tak bez nařízení jednání dle § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť žalovaná i žalobce s takovým postupem souhlasili postupem podle § 51 s. ř. s.
12. Vzhledem k námitkám žalobce, které v zásadě napadají skutečnost, že správní orgány dostatečně nezjistily skutkový stav věci a nevypořádaly se s obranou (obhajobou) žalobce jakožto žadatele o tzv. výchovné, zabýval se krajský soud nejprve tím, zda je rozhodnutí žalované, potažmo Rozhodnutí správního orgánu I. stupně, přezkoumatelné (žalobce obsahem celé žaloby napadal de facto neúplné zjištění a následně chybně vyhodnocené závěry o skutkovém stavu věci, jak je už ostatně uvedeno výše).
13. S poukazem na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 1. 2008, č. j. 2 As 34/2006 - 73 (publ. pod č. 1546/2008 Sb. NSS), krajský soud zdůrazňuje, že je povinen přihlížet k nepřezkoumatelnosti rozhodnutí správního orgánu (ať už pro nesrozumitelnost či pro nedostatek důvodů) i z moci úřední. Je to proto, že nepřezkoumatelnost brání zpravidla věcnému přezkumu a posouzení důvodnosti dalších žalobních námitek.
14. Pro úvod do této problematiky je zcela zásadní poukázat na ustanovení § 68 odst. 3 správního řádu, které stanovuje správnímu orgánu povinnost řádně odůvodnit své rozhodnutí a vyjádřit právní názor k předmětné otázce jednoznačným a srozumitelným způsobem. Pakliže správní orgán dostojí předestřeným požadavkům, nemůže závěr o nepřezkoumatelnosti jeho rozhodnutí pro nedostatek důvodů obstát (obdobně srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 4. 2007, č. j. 7 As 34/2006 – 76). Šlo by tak o ni za situace, kdy se správní orgán ve svém rozhodnutí řádně nevypořádá se všemi námitkami účastníků řízení, případně rozhodnutí neodůvodní vůbec nebo nedostatečně vzhledem k požadavkům zákona (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2006, sp. zn. 2 As 37/2006).
15. Lze shrnout, že nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů (či nesrozumitelnost) je vadou, která souvisí zpravidla s nedodržením požadavků kladených procesním právním předpisem na výrok a odůvodnění správních rozhodnutí. Otázka, kterou si je tak třeba v tomto směru dále pokládat, je, zda se správní orgány zabývaly všemi skutečnostmi rozhodnými pro posouzení dané věci (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75), a zda svoje úvahy dostatečně odůvodnily.
16. Krajský soud však dospívá k závěru o tom, že v dané věci nebyl náležitě zjištěn skutkový stav věci, obsah spisu je kusý, útržkovitý a neposkytuje podklady pro závěry správních orgánů obou stupňů, ke kterým došly ve svých rozhodnutích.

17. Pokud jde o listinné důkazy, které obsahuje správní spis (konkrétně tedy správní spis vedený před správním orgánem I. stupně), mezi tyto lze zahrnout (stran toho, že nesou objektivní informace pro posouzení dané věci) rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 6. 1. 1992, č. j. 6 C 714/91, který nabyl právní moci dne 1. 2. 1992, kterým byly tehdy nezletilé děti V. a B. svěřeny do péče otci – žalobci. Z čestných prohlášení ze dne 21. 9. 2022 B. Š. a V. V. (tehdy nezletilé děti) vyplynulo, že od 1. 7. 1991 do jejich zletilosti byly v péči výhradně otce (žalobce). Žalobce tak o nezletilou V. pečoval výhradně od jejich 15 let, o nezletilého B. od jeho 12 let.
18. Z obsahu správního spisu není zřejmé po jakou dobu a s jakým dítětem byla na rodičovské dovolené Osoba zúčastněná na řízení, ale dá se předpokládat, že tato doba bude přinejmenším srovnatelná s dobou od 1. 7. 1991 do zletilosti dětí, po kterou byly tyto ve výhradní péči žalobce.
19. Správní spis správního orgánu I. stupně dále obsahuje poměrně malý a útržkovitý soubor evidenčních listů důchodového pojištění žalobce a Osoby zúčastněné na řízení. Z těchto plyne, že Osoba zúčastněná na řízení byla od 1. 1. 1975 do 31. 12. 1975 na mateřské dovolené 68 dní a od 1. 1. 1976 do 31. 12. 1976 byla na mateřské dovolené (nejspíše je myšlena nynější rodičovská dovolená) celkem 115 dní. Dále v letech 1985 – 1988 čerpala Osoba zúčastněná na řízení náhradní dobu pojištění, tedy čerpala ošetřování člena domácnosti. V roce 1985 šlo o 122 dní, v roce 1986 šlo o 80 dní, v roce 1987 šlo o 79 dní a v roce 1988 šlo o 317 dní. Celkem tedy v tomto období čerpala cca 8 měsíců ošetřování člena domácnosti.
20. V případě žalobce je zřejmé, že tento nebyl na rodičovské dovolené (uvedené ani nenamítá). Z listin plyne, že od roku 1979 do roku 1989 byl po celou dobu zaměstnán a ošetřování člena domácnosti čerpal v roce 1984 v délce 2 dny a v roce 1985 v délce 5 dnů. Další listiny, ze kterých by bylo možné seznat rozhodné skutečnosti, nejsou ve správním spise založeny.
21. S ohledem na výše uvedené není dle názoru krajského soudu možné tvrdit, že v převažující míře pečovala o tehdy nezletilé děti V. a B. Osoba zúčastněná na řízení. Tato sice čerpala mateřskou, respektive rodičovskou dovolenou (není doloženo v jakém celkovém rozsahu) a dále čerpala cca 8 měsíců ošetřování člena domácnosti (dá se předpokládat, že na ony nezletilé děti), avšak žalobce měl nezletilé děti ve výlučné péči rovněž a to od 1. 7. 1991 do jejich zletilosti.
22. Je tak zapotřebí pro učení závěru o tom, kdo z rodičů pečoval o jejich dvě nezletilé děti v největším rozsahu ve smyslu § 34a odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, zmapovat a důkazně podložit celou dobu, respektive největší rozsah doby po kterou byly tyto děti nezletilé.
23. Žalovaný musí došetřit, v jakém konkrétním rozsahu čerpala Osoba zúčastněná na řízení mateřskou, respektive rodičovskou dovolenou. Dále bude nutné zjistit, jakým způsobem se rodiče o nezletilé děti starali v době, kdy k nim měli společnou péči – tedy od doby ukončení mateřské, respektive rodičovské dovolené Osoby zúčastněné na řízení do 1. 7. 1991 (kdy byly ve výhradní péči otce - žalobce) a následně rozhodnout, komu z rodičů skutečně svědčí nárok na tzv. výchovné. V tomto ohledu se nabízí ve správním řízení, kterým řízení o dávce tzv. výchovného zcela jistě je, vyslechnout V. V. (roz. S.), a B. Š. jakožto ony tehdy nezletilé děti. Dále vyjít například ze správních spisů vztahujících se k přiznání dávek starobního důchodu žalobce a Osoby zúčastněné na řízení, dle kterých je

možné kompletně zmapovat příjmy a čerpání dalších dávek těchto osob v průběhu let. Až tímto způsobem – po kompletním zmapování dané skutkové situace – je možné učinit konkrétní a důkazy podložený závěr o tom, kdo z rodičů splňuje předpoklady dle díky § 34a zákona o důchodovém pojištění.

24. Není akceptovatelný paušální závěr správních orgánů učiněný odkazem na důvodovou zprávu k § 34a zákona o důchodovém pojištění v rozhodném znění, že tato částka, tedy institut tzv. výchovného, náleží primárně matce, jakožto ženě, která byla s nezletilými dětmi na mateřské, respektive rodičovské dovolené – to vše bez řádného a kompletního dokazování ve smyslu § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
25. Vzhledem k tomu, že krajský soud shledal žalobní body uplatněné žalobcem důvodné, zrušil žalobou napadené rozhodnutí žalované a věc jí vrátil k dalšímu řízení podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. V dalším řízení je žalovaná vázána právním názorem vysloveným krajským soudem, zde konkrétně vysloveným v odstavci 23 tohoto rozsudku.

VI. Náhrada nákladů řízení

26. O nákladech řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V dané věci neúspěšná žalovaná právo na náhradu nákladů řízení nemá a úspěšnému žalobci žádné náklady nevznikly, a proto bylo rozhodnuto způsobem uvedeným ve výroku II. tohoto rozsudku.
27. O náhradě nákladů Osoby zúčastněné na řízení krajský soud rozhodl podle § 60 odst. 5 s. ř. s., jak je uvedeno ve výroku III. tohoto rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu. Pokud kasační stížnost proti tomuto rozsudku nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele, Nejvyšší správní soud ji odmítne pro nepřijatelnost.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 30. listopadu 2023

JUDr. Martina Kůchlerová, Ph.D. v. r.
samosoudkyně

